

ZAJEDNICKI SASTANAK NAJVISIH PREDSTAVNIKA SNV KOSOVA I METOHIJE I SNV SEVERNOG KOSOVA ZAJEDNICKI I OBJEDINJENI

Manastir Sopocani, 17. avgust 2002. god.

Danas je u manastiru Sopocani odrzan sastanak izmedju najvisih predstavnika SNV Kosova i Metohije i SNV Severnog Kosova na kome je diskutovano o najnovijim zbivanjima u Pokrajini i podizanju optuznice od strane UNMIK-a protiv predsednika SNV Severnog Kosova Dr Milana Ivanovica. Sastanku su pored Episkopa Artemija, Dr. Milana Ivanovica prisustvovali i Dr. Rada Trajkovic, Marko Jaksic, Vuko Antonijevic, Randjel Nojkic i drugi predstavnici SNV.

Saopstenje koje je potpisao Episkop Artemije, predsednik SNV KIM:

SAOPSTENJE EPISKOPA ARTEMIJA

Danas 17 avgusta 2002 . godine , vodjeni brigom za sudbinu srpskog naroda, sabrali smo se u manastiru Sopocanima mi, predstavnici svih Srba sa Kosova i Metohije, kako bi smo razmotrili najnovija zbivanja i zauzeli jedinstven stav.

1. Veoma smo zabrinuti stanjem u severnom Kosovu, posebno Mitrovici. Svi smo odlucni u stavu da istina o optuznici i pokusaju hapsenja doktora Milana Ivanovica, izadje u celosti u domacu i svetsku javnost, kako bi se izbegla svaka manipulacija toga slucaja.

2. Dogovoreno je da, ovako objedinjeni, u cetvrtak 22. avgusta u 12 casova posetimo najvise predstavnike vlasti u Beogradu, predsednika Kostunicu, premijera Djindjica i gospodina Covica.

3. Isto tako zelimo susret sa najvisim predstavnikom UNMIK-a Mihaelom Stajnerom i KFOR-a generalom M. Valentenom, kako bi smo zajednickom dobrom voljom izasli iz nastalog corsokaka za celokupno sagledavanje i resavanje problema Kosova i Metohije.

4. I zelimo da sve probleme ubuduce resavamo zajednicki i objedinjeni, uvereni da je to jedini pravi put za srpsku zajednicu u celini na celosnom Kosovu i Metohiji.

Episkop rasko-prizrenski i kosovsko-metohijski

+ ARTEMIJE

PATRIJARH PAVLE OD KFOR-a I UNMIK-a TRAZI ZASTITU IKONA, BOGOSLUZBENIH KNJIGA I DRUGIH CRKVENIH DRAGOCENOSTI

Njegova Svetost Patrijarh srpski G. Pavle uputio je danas pismo Generalu MARSELU VELENTENU, glavnokomandujucem snaga KFOR-a i MIHAELU STAJNERU, specijalnom predstavniku Generalnog sekretara OUN za Kosovo i Metohiju i pozvao ih da preduzmu mere iz njihove nadleznosti da se zaustavi kradja i iznosenje ikona, bogoslužbenih knjiga i drugih izuzetno vrednih crkveno-umetnickih predmeta sa Kosova i Metohije. U pismu, izmedju ostalog stoji:

"Sa zaljenjem Vas podsecamo da su od 13. juna 1999. godine, kada su medjunarodne vojne snage stupile na Kosovo i Metohiju, do dana kada ste Vi preuzeli odgovornu duznost, albanski teroristi unistili vise od sto dvadeset pravoslavnih hramova, od kojih mnogi poticu iz srednjeg veka i pripadaju svetskoj kulturnoj bastini.

Mada takvih rusilackih napada ima i dalje, npr. po drugi put eksplozivom unistena crkva Svetog Ilije u selu Smace u okolini Prizrena, ipak su nesto redji, nego u prvim mesecima vlasti KFOR-a i UNMIK-a. Sada se nad crkvenim dragocenostima nadvila i druga vrsta opasnosti. Naime, dosli smo do saznanja da su se vredne ikone, osvestani sasudi, bogoslužbene knjige i druge crkveno-umetnicke dragocenosti poslednjih meseci nasle na takozvanom crnom trzistu antikviteta i umetnickih predmeta u vise evropskih drzava. Jedan nemacki profesionalni vojnik je vec osudjen u svojoj zemlji, doduse uslovno, zbog toga sto je iz Saborne crkve u Prizrenu odneo vrednu ikonu i druge dragocenosti i pokusao da ih proda. Slican slucaj se desio i u Grckoj, gde je policija uhapsila krijumcare koji su iz Albanije u Grcku preneli bogoslužbene knjige iz 19. a gravire i ikone iz 18. veka, kao i druge crkvene predmete prethodno ukradene na Kosovu i Metohiji. Slovenacka policija je uhapsila nekoliko Albanaca koji su u tu zemlju radi prodaje doneli desetine ikona. Iskustvo nam govori da su ovi slucajevi samo "vrh ledenog brega", odnosno da je sa podrucja gde zbog nepostojanja mogucnosti za normalan i bezbedan zivot nema srpskih svestenika i naroda, odneto mnogo vise crkveno-umetnickih predmeta, nego sto nam je svima poznato.

Stoga Vas, postovani Gospodine, molimo da, u okviru mandata koji imaju snage KFOR-a i UNMIK-a, preduzmete sve potrebne mere da se zajedno sa preostalom nepokretnom, sacuva i pokretna imovina Srpske pravoslavne crkve, jer njihovim unistavanjem i izmestanjem, gubimo ne samo mi, nego i evropska kultura, a sa lica kosovsko-metohijske zemlje, te kolvke naseg naroda, u prisustvu snaznih medjunarodnih vojnih i policijskih snaga, nestaju mnogobrojni tragovi postojanja srpskog naroda i njegove mucenicke Crkve."

SAVEZNA VLADA OSUDILA NELEGALNU ODLUKU OPSTINSKOG SUDA U DECANIMA

Jugoslovenska vlada izrazila je u cetvrtak duboku zabrinutost zbog nedavne odluke Opstinskog suda u Decanima da ponisti odluku Vlade Srbije iz 1997. godine kojom je tom manastiru na Kosovu vracen deo svojevremeno nacionalizovane zemlje. Savezna vlada ocenila je da je rec o "nelegalnoj odluci" Opstinskog suda u Decanima i "represivnoj meri prema preostalim Srbima na Kosovu i Metohiji i njihovoj imovini i svetinjama", saopstio je Savezni sekretarijat za informisanje.

Vlada je ocenila i da je odluka Opstinskog suda u Decanima "direktno suprotna Rezoluciji 1244 Saveta bezbednosti UN", izrazavajući duboku zabrinutost što UNMIK nije reagovao povodom tog "nelegalnog akta koji može imati dalekosežne materijalne i političke posledice po rešavanje stanja na Kosovu i Metohiji". Odlukom Vlade Srbije iz 1997. godine manastiru Visoki Decani vraćene su dve parcele površine 23,45 hektara (od ukupno oduzetih 800 hektara zemlje) nacionalizovane 1946. godine.

IGUMAN TEODOSIJE TRAZI ZASTITU SEFA UNMIK-a OD NASILJA ALBANSKOG SUDA U DECANIMA

Decani, 15. avgust 2002. god

Odluku suda monasi smatraju primerom otvorene institucionalne represije

Prenosimo celokupan tekst pisma koje je jučer iguman manastira Visoki Decani, o. Teodosije Sibalic uputio sefu UNMIK-a g. Mihaelu Stajneru tražeci od njega zastitu od samovoljnog ponasanja Opstinskog suda u Decanima koji je nedavno doneo odluku kojom se oduzima deo imanja Manastira Visoki Decani

Srpski pravoslavni manastir

VISOKI DECANI

Decani, 14. avgust 2002. god

G. Mihael Stajner, Specijalni predstavnik Generalnog Sekretara UN za Kosovo UNMIK, Pristina

Postovani gospodine Stajner,

Opstinski sud u Decanima, pod predsednistvom sudije Haki Baljaja, ponistio je 28. juna 2002. godine odluku Vlade Republike Srbije iz 1997. godine kojom se manastiru Visoki Decani vraća deo imovine koja je bespravno i bez naknade oduzeta 1946. godine.

Ova odluka je donesena uprkos pismu tadašnjeg SPGS Dr. Bernarda Kusnera koji je dao jasna uputstva svom regionalnom administratoru za Pec g. Alenu Leroa godine 2000. da sve sporove koji se ticu zemljišnog vlasništva i bivših društvenih preduzeca treba da razresava Direkcija za imovinska pitanja koju je oformila UNMIK-ova civilna administracija. Kasnije je po UNMIK-ovoj regulaciji br. 2000-3 nadležnost za ova pitanja prenesena na Privremeni departman za trgovinu i industriju (TDTI).

Prema tome, pravo da razresava ovakve predmete sigurno ne pripada jednom lokalnom opstinskom sudu.

S druge strane, odluka Opstinskog suda u Decanima osporava zakonitost odluke Vlade Republike Srbije koja je manastiru vratila deo imovine, koja je ranije bila u manastirskom vlasništvu, kako bi se ispravila nepravda ucinjena manastiru u vreme represivnih posleratnih zakona 1946. godine. Ovi zakoni se ne mogu smatrati validnom pravnom osnovom po kojoj kosovski Albanci danas mogu da traže za sebe zemlju koja je istorijski uvek pripadala manastiru Visoki Decani od njegovog osnivanja u 14-om veku i koja je nakon odluke Vlade Republike Srbije uredno i zakonski ubeležena u katastarske knjige kao privatna manastirska imovina.

Manastir Visoki Decani odluku Opstinskog suda u Decanima smatra primerom otvorene institucionalne represije protiv poslednje preostale srpske zajednice u Decanskoj opštini kao i provokacijom međunarodnim vlastima na Kosovu i Metohiji.

Podržavanjem prava lokalnih kosovskih sudova da razresavaju zemljišne sporove koji se ticu imovine verskih zajednica i preduzeca koja su ranije bila u društvenom vlasništvu stvorio bi se opasan presedan koji bi neizbežno doveo do pravnog haosa i uzurpacije velikih površina zemlje koja je u srpskom vlasništvu.

Zato je ova odluka u direktnoj funkciji dalje destabilizacije bezbednosne situacije na Kosovu i Metohiji i ozbiljno ugrožava izgradnju poverenja medju kosovskim zajednicama.

Iskreno Vas molimo da proucite ovaj predmet i donesete odluke koje ce biti pravedne i u funkciji izgradnje mirne koegzistencije medju kosovskim zajednicama. Takodje Vas molimo da razmotrite mogućnost pripreme zakona u vezi povratka imovine verskih zajednica koje su ostecene represivnim zakonima nakon Drugog svetskog rata. Regulisanje prava verskih zajednica da povrate svoju imovinu (koja naravno nije vec privatizovana) bilo bi od velikog znacaja ne samo za Srpsku Pravoslav-nu Crkvu vec i za druge zajednice na Kosovu i Metohiji. Pravo privatnog vlasništva mora biti postovano ukoliko zelimo da izgradimo demokratsko društvo.

U nameri da razjasnimo ovaj problem u prilogu dostavljamo detaljan pregled zemljišnog pitanja manastira Visoki Decani sa posebnim osvrtom na buducnost srpskih duhovnih i kulturnih spomenika na posleratnom Kosovu i Metohiji. Svi relevantni dokumenti koji se ticu ovog slucaja su vec prosledjeni Vasoju kancelariji.

S osobitim postovanjem

Nastojatelj manastira Visoki Decani

Iguman Teodosije Sibalic s.r.

SUKOB ALBANSKIH DEMONSTRANATA SA UNMIK POLICIJOM I KFOROM

40-50 POVREDJENIH PO LOKALNIM IZVORIMA, SAMO DVOJICA PO IZVORIMA U UNMIK-U

Povodom sukoba u Decanima partiparol UNMIK-a, Andrea Anjeli, je izjavio da su: "demonstracije juče dozvoljene pod uslovom da se ne blokira putni pravac Decane -Djakovica, uprkos upozorenjima, ucesnici demonstracija su danas blokirali put.

Pripadnici UNMIK-a su pozvali spansku specijalizovanu jedinicu da deblokira putni pravac, medjutim, na njih su, kada su stigli u Decane, demonstranti bacali kamenje. Oni su odgovorili suzavcem i gumenim mecima. Prema mom prvom izveštaju, kaze Anjeli, jedan italijanski vojnik u sastavu KFOR-a je ranjen. Priveden je veliki broj Albanaca u policijsku

stanicu a sukobi jos traju". Na primedbu da se u gradu uocu cuju pucnji sa vise strana Anjeli je kazao da se radi o gumenim mecima koje UNMIK policija ispaljuje i da oni prilikom eksplozije stvaraju isti zvuk kao i vatreno oruzje.

Decani: Sukob Albanaca i medjunarodnih snaga (15.Avgust 2002)

U Decanima su u toku demonstracije Albanaca, koji zahtevaju oslobadjanje uhapšenih pripadnika OVK-a. Nekoliko hiljada demonstranata uzvikuju UCK-a, Cee-kuu i imena uhapšenih clanova OVK-a. Kako KIM radio nezvanicno saznaje povredjeno je 20-ak osoba. KFOR i UNMIK policija su upotrebili suzavac, jer se vidi veliki oblak dima, a iznad grada kruze helikopteri i pojacane su straze KFOR-a na svim punktovima. Cula se i rafalna paljba sa vise strana, sto gotovo sigurno potvrđuje da se koristi i vatreno oruzje. Svaki saobraćaj za civilna vozila iz pravca Peci prema Decanima je zatvoren. Medicinska vozila KFOR-a vise puta su isla iz baze do grada i nazad sto svedoci da ima jos povredjenih.

Albanski izvori:Povredjeno i ranjeno 55 ljudi (15.Avgust 2002)

Medju albanskim stanovnistvom zbog sukoba u Decanima vlada velika uznemirenost. Prema albanskim izvorima do 14.20 casova ranjen je 51 Albanac i 4 pripadnika medjunarodnih snaga.Isti izvori navode optuzujuci spanske policajce i italijanske vojnike u sastavu KFOR-a, zbog upotrebe vatrene oruzja, da je Decane blokirano sa svih strana i da u njemu vlada uzas.Oni takodje navode da iz pravca Peci i Djakovice u ovu varosicu ne moze da se udje. Demonstranti za izazivanje incidenta optuzuju medjunarodne snage u pokrajini.

ZAVRSEN SUKOB U DECANIMA - 40 POVREDJENIH

Decani -- Portparol UNMIK policije Andrea Anjeli izjavio je za Radio B 92 da je nekoliko stotina Albanaca u toku prepodneva blokiralo put izmedju Peci i Prizrena na Kosovu. "Neki od demonstranata su bacali kamenje na spanske UNMIK policajce sto je bio razlog da oni upotrebe suzavac. Prema izvestaju koji smo dobili pre nekoliko trenutaka situacija se smiruje", istakao je Anjeli. On je dodao da je u toku demonstracija jedan vojnik KFOR-a lakse povredjen kamenom, kao i da je prema nepotvrđenim informacijama jedan demonstrant povredjen. Razlog za demonstracije su hapjenja vodja bivse OVK u poslednjih nekoliko dana.

S druge strane, do manastira Visoki Decani, tri kilometra od gradskog jezgra, cuje se rafalna pucnjava i galama velikog broja ljudi sa povicima "UCK" i "Ceku". Kako je za Radio B92 izjavio jeromonah Sava Janjic iz manastira Decani, nije sasvim jasno da li je rec o vatrene oruzju ili se koriste gumeni meci i suzavac.

"Ovaj put je to sve bilo sa mnogo vecim intenzitetom, potom se cula paljba, pojedinačna pa cak i rafalna, tako da smo pomislili da je upotrebljeno i vatreno oruzje. Vidimo da je KFOR veoma uzurban na sve strane, stavili su slemove, zastitne prsluke, dosta je vojnih vozila krenulo prema gradu, kruze helikopteri, a nad gradom se dize oblak dima, verovatno suzavca. Nekoliko puta su prolazila i medicinska vozila, tako da mozda cak ima i povredjenih", kaze otac Sava.

Agencija Beta javlja da je direktor zdravstvenog doma u Decanima Hilmi Sehu rekao da je 40 osoba povredjeno prilikom sukoba. Nezvanicno se saznaje da je uhapšeno nekoliko demonstranata, koji su protestovali zbog hapšenja pripadnika Kosovskog zastitnog korpusa i visokih oficira Oslobođilacke vojske Kosova. Svi putni pravci u Decanima, koji su bili blokirani nekoliko sati, deblokirani su nesto pre 15 casova. Situacija u Decanima je nesto mirnija ali i dalje napeta.

Ko i u cije ime na Kapitol hilu ponovo otima Kosovo i Metohiju?

ALBANSKI LOBI SIPTARSKA MAJKA

PISE: PROF. DR PREDRAG SIMIC

Albanski lobi u SAD zvanino je osnovan januara 1989. pod nazivom "Albansko-americka gradjanska liga" (AACL), kao neprofitna organizacija koja ima za cilj da "aktivno lobira u zakonodavnom i izvrsnom ogranku vlasti u SAD" u skladu s americkim zakonima. NJegov osnivač i predsednik je bisi americki kongresmen italo-albanskog porekla Dzožef (Dzo) Diogardi, koji je "kosovsko pitanje" postavio prvi put pred Kongres 1985. godine. Kako se navodi na internet-sajtu AACL, Dzo Diogardi i Antal ("Tom") Lantos bili su 1989. prvi americki politicari koji su posle Drugog svetskog rata posetili Albaniju, dok je naredne godine s tadašnjim liderom republikanske manjine u Kongresu Robertom ("Bobom") Dolom, i sest drugih senatora prvi put boravio na Kosovu i Metohiji. Septembra 1996. vratio se u Albaniju s kongresmenom Bendzaminom ("Benom") Gilmanom, predsednikom Komiteta za medjunarodne odnose, gde se sreo sa tadašnjim albanskim predsednikom Salijem Berisom. Na zahtev senatora Dejna Rorbahera 1998. boravio je u severnoj Albaniji, gde je za potrebe Kongresa prikupljao podatke o krizi na Kosovu i Metohiji.

Aktivnosti "Americko-albanske gradjanske lige" narocito su intenzivirane tokom poslednje cetiri godine, kad je ona postala vodeca albanska lobisticka organizacija u SAD i dobila veliki uticaj ne samo na Kapitol hilu, nego i u delovanju albanskog nacionalnog pokreta na Kosovu i Metohiji, zapadnoj Makedoniji, juznoj Srbiji, na jugoistoku Crne Gore i u jugozapadnoj Grckoj, tzv. "Cameria" ("zemlja Cama") na albanskom jeziku, odnosno, severnom Epiru. U analizama Diogarijevog "glavnog savetnika za Balkan", njegove supruge Sirli Kvoj Diogardi, glavna tema je položaj Albanaca i politika albanskog nacionalnog pokreta u ovim podrucjima. Kad je rec o Kosovu, ona zastupa zahtev za nezavisnoscu na osnovu prava albanske vecine na samoopredeljenje i kroz postepeno prenosenje nadležnosti sa administracije UN (UNMIK) na organe lokalne vlasti. U tom cilju se predlaze održavanje kongresnog saslušanja ("hearing"), na kome bi glavni svedoci bili ambasador Dzon Menzis (sef kancelarije SAD u Pristini), Ricard Goldston (bivsi glavni tuzilac Haskog tribunala), albanski politicki lideri sa Kosova, britanski istoricar Noel Malkolm (autor "Kratke istorije Kosova", objavljene 1998) i general Vesli Klark (bivsi glavnokomandujuci NATO snaga u Evropi).

Traze izvinjenje

Kao glavne protivnike nezavisnosti Kosova ona identifikuje Srbiju, Francusku, Grcku, Rusiju i Kinu. Sirli Kvoj Diogardi smatra da su SAD i medjunarodna zajednica "prerano" priznale demokratski karakter promena u Srbiji, a od predsednika

Kostunice i vlasti u Beogradu zahteva da "prestaju da se mesaju u politicki zivot Kosova", "oslobadanje albanskih politickih zatvorenika u Srbiji", saradnju Srbije sa Haskim tribunalom, "okoncavanje podele Kosovske Mitrovice" i "izvinjenje Srbije Kosovu i Bosni za genocidnu kampanju". Kao sto se moze primetiti, vecina ovih zahteva naisla je na podrsku medju kongresmenima bliskim AACL, dok su Bob Gilman i Tom Lantos nedavno u Kongresu podneli nacrt rezolucije o nezavisnosti Kosova.

Kad je rec o tri opstine na jugu Srbije, Presevu, Bujanovcu i Medvedji, AACL smatra da su od citavog plana usvojenog sredinom 2001. delimicno sprovedene samo odredbe o multietnickoj policiji. Zbog toga se oni zalzu za bojkot lokalnih izbora kako bi se "sprecilo da Beograd zahteva ustupke od UNMIKa u pogledu ucesca Srba na severu Kosova na lokalnim izborima, sto bi imalo katastrofalne posledice po buducnost i Kosova i Presevske doline". Takva strategija, smatra analiticar AACL, "mogla bi da prinudi srpsku vladu da prestane s represivnim merama protiv ne-Slovena i da postane realnija u svojim zahtevima za kosovske Srbe".

Kad je Crna Gora u pitanju, AACL se zalaze za sto skorije priznavanje njene nezavisnosti i osudjuje "propalu evropsku politiku", navodeci Naima Maljokua, bivseg oficira OVK i funkcionera AAK, da ce ishod rasprave o odnosima Srbije i Crne Gore imati uticaja i na polozaj Kosova: "Naivno je verovati da sporazum izmedju Srbije i Crne Gore nema nista s buducnoscu Kosova zbog toga sto je postignut s ciljem da ugrozi kosovski put ka nezavisnosti. Ovaj sporazum nalaze realisticniji pristup centralnih kosovskih institucija i zajednicku politicku strategiju za buducnost". Iz ugla AACL, "to je razlog vise da zajednicka politicka strategija, za koju se zalaze Maljoku, mora ukljuciti albanske politicke predstavnike u Crnoj Gori". "Albanci, manjina u Crnoj Gori, ali vecina u jugoistocnim delovima (ove) republike (zive u Plavu-Gusinja, Tuzima i Ulcinju), uvek su podrzavali nezavisnost Crne Gore zbog toga sto veruju da mogu bolje obezbediti njihova gradjanska prava kad (ova) zemlja izađe iz zagrljaja

Beograda. Novo federalno resenje ce nesumnjivo znaciti korak natrag za albanske aspiracije za kulturnom, ekonomskom i politickom ravnopravnoscu u Crnoj Gori. Kao manjina koja iznosi deset odsto u odnosu na stanovnistvo od oko 650.000 stanovnika, oni su preziveli decenije represije koja je sledila drzavnu politiku prinudne asimilacije. Iako Albanci u Crnoj Gori danas nisu zrtve direktne brutalnosti i otvorenog rasizma, oni imaju ogranicene ekonomske mogucnosti, bez visokog obrazovanja ili zvanicne komunikacije na vlastitom jeziku i minimalnu zastupljenost u vladi, sudovima, policiji i masovnim medijima. Oni nemaju ravnopravni politicki i gradjanski status po zakonu. Iznad svega, Albanci su pod intenzivnim pritiskom da odustanu od svog kulturnog, etnickog i jezickog nasledja koji se narocito ogleda nametnutim dodavanjem slovenskog sufiksa "ic" njihovim prezimenima i zabrani upotrebe njihove zastave i drugih nacionalnih simbola."

Briga za uticaj

Od vlasti u Makedoniji se trazi decentralizacija ove bivse jugoslovenske republike, prihvatanje albanskog kao drugog zvanicnog jezika, davanje vecih ovlasčenja i veceg dela poreskih prihoda lokalnim vlastima, priznavanje statusa drzavljana svim licima rođenim ili s dugim boravkom i reforme vojske i policije. Tim povodom, u analizi AACL o Makedoniji navode se reci senatora Dzozeфа Bajdena na kongresnom hiru održanom 13. juna 2001. da su "nasi (americki) interesi suvise veliki da bi se zadovoljili drugorazrednom ulogom na Balkanu". Bajden je, tom prilikom, dodao da "predsednik Bus ne sme ponoviti greske prošlih administracija (Hrvatska 1991, Bosna 1992. i Kosovo 1998), kad su SAD cekale da Evropa preuzme vodjstvo i ucinile "suvise malo, uz cenu od 200.000 zrtava samo u Bosni". Da bi se to postiglo, prema njegovom misljenju, vlada SAD mora obezbediti "robustno vojno prisustvo u Makedoniji i posle isteka sadasnje misije NATO-a juna 2002. i poslati profesionalne menadzere koji ce obezbediti puno sprovedjenje sporazuma iz Ohrida".

Konacno, kad je rec o Albancima u severnom Epiru ("Cameriji"), AACL smatra da tamo zivi 80.000 Albanaca, od kojih su 50.000 pravoslavci, dok su 30.000 muslimani, kao i da je to podrucje "anektirano Grckoj 1913, posle balkanskih ratova". Tvrdeci da su Albanci u Grckoj izlozeni represiji, AACL za njih, kao i za oko 500.000 Albanaca na privremenom radu, trazi zakonsku zastitu, "slobodu od prinudne asimilacije i vladine represije i mogucnosti za zaposlenje i skolovanje na njihovom maternjem jeziku. Cami ne traze autonomiju za svoju teritoriju vec samo priznavanje njihove narodnosti, obnovu njihovih ljudskih i gradjanskih prava, pravo na upotrebu albanskog jezika, povratak njihove imovine i pravo na povratak."

Na redu Cami

AACL namerava da skrene paznju Busove administracije u SAD u doglednoj buducnosti, kao i da ce to biti samo prvi korak u dugom procesu na koji Albanci moraju biti pripravnici i koji bi doveo do internacionalizacije "problema Cama". Oni, ipak, primecuju da to "nece biti lako zbog toga sto je grcki lobi jedan od najvećih kontributora prilikom reizbora za Predstavnicki dom i Senat u SAD, dok Zapadna Evropa okleva da preduzme bilo kakav korak koji bi mogao da destabilizuje njene juzne susede". "Ali diplomatski proces mora biti pokrenut i odigran u duhu standarda 21. veka ukoliko pravda, toliko dugo negirana Cameriji, konacno bude zadovoljena", zakljucuju oni.

Najpoznatiji Diogardijev politicki saveznik tokom devedesetih godina bio je Robert "Bob" Dol, lider republikanske vecine u Kongresu od 1993. do 1996. i protivkandidat Bila Klintonu na predsednickim izborima 1996. godine. Diogardijev PAC (Politicki akcioni komitet) je 1987. sa 1,2 miliona dolara finansirao Dolov pokusaj da dobije republikansku nominaciju na predsednickim izborima 1988. da bi 1993, u saradnji s hrvatskim lobijem, pomogao Bobu Dolu da preuzme od Dzordza Busa starijeg kontrolu nad Republikanskom strankom. Diogardi i Dol su jos juna 1986. podneli Kongresu i Predstavnickom domu nacrt rezolucije broj 150, u kojoj se izrazava zabrinutost zbog polozaja etnickih Albanaca u tadasnjoj Jugoslaviji. Pored Dola,

Diogardi je od sredine osamdesetih godina uspostavio bliske veze i s jednim brojem uticajnih clanova Komiteta za medjunarodne odnose Predstavnickog doma i Senata, kao to su Dzozeф Liberman, Bendamin Gilman, Dana Rorbaher i Tom Lantos kao i sa kongresmenom iz NJujorka Eliotom Engelmanom, koji je preuzeo ulogu vodećeg albanskog lobiste u

Kongresu (valja primetiti da je Diogardi rođen u Bronksu, gde danas živi oko 20.000 Albanaca poreklom s Kosova i čiji glasovi i novac imaju uticaja na izbor kongresmena). Za medijsku promociju AACL u SAD angazovana je ista kompanija za odnose s javnošću koja je sredinom devedesetih uspešno promovisala tadašnju politiku Zagreba i Sarajeva - Ruder Fin Inc.

(Napomena: U ovom tekstu su korišćeni isključivo podaci koji se nalaze na Internet-sajtovima AACL (www.aacl.com) i Američke federalne izborne komisije (www.tray.com/fecinfo)).

Autor je profesor na Fakultetu političkih nauka u Beogradu

BOMBAS OVK

Prvi Albanac uhapšen na Kosovu i Metohiji je Rustem Mustafa koji je još 1998. godine bombaskim akcijama po Podujevu i Pristini ubedjivao svoje sunarodnike da suzivotu sa Srbima nema. Ali, on nije uhapšen zbog toga. Nekadašnji komandant OVK koji je kontrolisao operativnu zonu Lapa (severoistočno Kosovo sa Podujevom i Pristinom), Rustem Mustafa nije imao sanse. Među Albancima, od milo znan po borbenom nadimku komandant Remi predao se bez otpora pripadnicima KFOR-a i policajcima Ujedinjenih nacija "uteravši strah u kosti" svima koji su posle nedeljnog ručka 11. avgusta, oko četiri sata po podne, sedeli u kafani hotela "Grand". Nista manje spektakularna nije bila istovremena akcija u naselju Suncani breg gde su iste, međunarodne, snage pretresle stan komandanta Remija, čoveka koji je odmah posle potpisivanja mirovnog sporazuma u Rambujeu (februar 1999. godine) pozvao Albance da nastave oruzanu borbu za nezavisnost Kosova.

Uprkos činjenici da je svojevremeno uvredio prvog glavnokomandujućeg KFOR-a ser Majkla Dzeksona, komandant Remi dospao je do mesta zamenika komandanta Kosovskog zaštitnog korpusa.

General-major Rustem Mustafa Remi u svojoj 28. godini, a odlukom američkog predsednika Džordža Busa (objavljenom 29. juna 2001. u Federalnom registru SAD, knjiga 66, broj 126), dospeva na listu ljudi koji predstavljaju "pretnju miru na zapadu Balkana i međunarodim snagama u regionu". Takođe, prvi put u zapadnim medijima biva optužen da je od februara 2001. godine bio umesan u vojne akcije Narodne oslobodilačke armije na teritoriji Makedonije.

Optuznica

Početkom marta 2001. godine Rustem Mustafa biva priveden jer je iako suspendovan, na stadionu u Pristini vidjen u uniformi KZK, što su poricali: on, nekoliko svedoka, Radio-televizija Kosova, premijer Kosova dr Bajram Redžepi, komandant KZK Agim Ceku i Hasim Taci, lider Demokratske partije Kosova. Komandant Remi uhapšen je na zahtev međunarodnog tužioca, a pod sumnjom da je umesan u ubistvo, mučenje i ilegalno zatvaranje najmanje pet osoba - kako se pretpostavlja, članova jedne albanske porodice iz Podujeva koja je juna 1999. godine masakrirana kao primer kako prolaze "domaći izdajnici" koji se nisu uključili "u pravednu borbu OVK protiv represivnog srpskog režima". Međunarodni tužilac, koji uvek ima pravo da na osnovu rezultata istrage proširi optuznicu, za sada nije prikupio dokaze da je Rustem Mustafa, alias komandant Remi, kao glavnokomandujući OVK na severoistoku Kosova i Metohije odgovoran za ubistva i ranjavanje najmanje još 20 Albanaca i Srba koji nisu bili ni vojnici jugoslovenske armije, ni policajci srpskog režima, već obični studenti, seljaci.

Izdajnici

Ljudi koje je komandant Remi obučavao naročito u rukovanju eksplozivima i bombama ubili su 9. januara Envera Maljokua, novinara, publicistu i bliskog saradnika Ibrahima Rugove, lidera Demokratskog saveza Kosova. Komandant Remi se nikad nije ustrucavao da u intervjuima za zapadne medije izjavi kako izdajnikom smatra svakog ko na bilo koji način potpuno ne ignorise sve što je vezano za Srbiju i njene institucije. "Svako ko ne pomaze UCK je izdajnik i zaslužuje da bude tretiran na takav način", bio je moto Rustema Mustafe Remija koji je naredio da se Semsija Ceri, Dževad Ceri, Jeton Mulaj i Saban Bihimaj ubiju u Kliničko-bolničkom centru Pristina 4. decembra 1998. godine, da se tokom 1999. godine podmetnu bombe u pristinskom kafeu "Galerija", "Gezimi II", gril restoranu "Belja", prodavnici "Almir".

Komandant Remi koji se prema izvorima bliskim Državnoj bezbednosti Srbije "oteo francuskoj obavestajnoj službi", bio je "neprijatelj" koga su srpske snage bezbednosti "sahranile" još novembra 1999. godine kako bi umirile javno mnjenje. Hapsenje Rustema Mustafe podržao je javno samo Marsel Valentin, komandant KFOR-a. Nijedan albanski političar nije reagovao, ali su u centru Pristine počele "spontane" demonstracije u znak podrške jednom od heroja OVK, kakvi su i bivši komandanti OVK a sada ugledni albanski političari Hasim Taci, Ramus Haradinaj i general-potpukovnik Agim Ceku za koje mnogi Srbi sa Kosova i Metohije veruju da kao i komandant Remi treba da odgovaraju u Hagu, pred Tribunalom za ratne zločine u bivšoj Jugoslaviji.

Lidija Kujundžić

GLASANJE CE VAS KOSTATI

Albanski predstavnici u najznačajnijim institucijama Kosova izjasnili su se protiv ucesca svojih sugrađana na predstojećim izborima za predsednika Srbije "Ucesce kosovskih Srba na predsedničkim izborima u Srbiji za nas je neprihvatljivo", izjavio je Muhamet Halimi, portparol predsednika Kosova, i dodao: "Za sada mogu da kazem samo toliko."

Politički savetnik premijera Kosova Ramadan Avdiću izjavio je da su građani Kosova glasali novembra prošle godine za Kosovo i da se izbori u Srbiji održavaju za srpske, ne za kosovske institucije.

"Smatram da izbori za predsednika Srbije neće biti održani na Kosovu jer nema potrebe, građani Kosova glasaju za institucije Kosova, ne za institucije Srbije", rekao je savetnik premijera.

Istog misljenja je i premijer Kosova i Metohije Bajram Redžepi. On je ocenio da je izjava potpredsednika Skupštine

Kosova Olivera Ivanovica, odnosno najava održavanja srpskih predsednickih izbora i na Kosovu, "posledica njegovog neshvatanja u kojoj drzavi zivi".

Bajram Kosumi, clan predsedništva Skupštine Kosova iz Alijanse za buducnost Kosova koju predvodi Ramus Haradinaj, ne isključuje mogućnost građanima Kosova da "pojedinačno mogu ići i učestvovati u glasanju u bilo kojoj drugoj zemlji, ukoliko je to moguće", kao i da učesce kosovskih Srba u izborima za predsednika Srbije ne bi imalo institucionalnog uticaja na Kosovu, ali bi svakako imalo politicku pozadinu.

"Deo građana Kosova još se nije probudio iz sna o velikoj Srbiji. Mislim da bi im bilo bolje da misle na Kosovo i njegov napredak, a ne na Djindjica i Kostunicu, jer ih to može koštati, posto će ostati na Kosovu", zaključio je Bajram Kosumi.

Milica Mancic

BITI REALAN ILI NE BITI USTAVAN

Bez obzira na sve politicke i tehnicke probleme koje organizovanje izbora za predsednika Srbije na Kosovu i Metohiji nosi, drzava je po Ustavu dužna da svim punoletnim drzavljanima SRJ omogući izlazak na biraliste

Onoga dana kada je OEBS rekao da stanovnici Kosova i Metohije treba da glasaju na izborima za predsednika Srbije pripadnici Kfora i UNMIK-a po Kosovskoj Mitrovici krenuli su da love Milana Ivanovica, predsednika Srpskog narodnog veća za severno Kosovo i u Pristini Rustema Mustafu (komandanta Remija) i ostale heroje OVK, a Zoran Djindjic, premijer Srbije, novinarima je rekao da će izbori na Kosovu i Metohiji da se održe tamo gde je to realno.

Realno, svakog dana, preostali Srbi i svi ostali osećaju da na Kosovu i Metohiji institucije Srbije, praktično ne postoje i da će sprovođenje ustava i njime zagarantovanih ljudskih prava biti tezak posao, a bez saradnje sa civilnim vlastima Ujedinjenih nacija i Kfora - Sizifov posao.

"Jako je bitan stav UNMIK-a jer se ne može dozvoliti da birace i biracke odbore love kao zeceve. Drugo je pitanje da li UNMIK može i hoće da obezbedi biracka mesta. Zasto bi oni rizikovali zaostrenu atmosferu sa Albancima kad je i onako situacija na Kosovu vrlo složena i rovitá? Ne verujem da će UNMIK imati posebno razumevanje za sve to. Zato je jako bitno šta će Republička izborna komisija (RIK) da kaže, a čini mi se da oni još ne znaju šta da rade", kaže dr Slobodan Antonic, sociolog i profesor na Filozofskom fakultetu u Beogradu.

Slovo zakona

Ustav je vrlo jasan, a Zakon o izboru predsednika Republike još preciznije kaže u članu 2: "pravo da bira predsednika Republike ima građanin Republike Srbije koji je istovremeno i jugoslovenski drzavljanin a navršio je 18 godina života, koji je poslovno sposoban i ima prebivaliste na teritoriji Republike Srbije".

Po recima Marka Blagojevića, iz Centra za slobodne izbore i demokratiju koji će nadgledati izbore za predsednika Srbije raspisane za 29. septembar 2002. godine, na Kosovu i Metohiji ima oko 900 000 Albanaca, više od 70 000 Srba i još najmanje desetine hiljada ostalih nealbanača.

"Bez obzira na etnicku pripadnost, rasu, pol koji po Ustavu i izbornom zakonu ispunjavaju uslove imaju pravo da biraju i budu birani. To vazi i za etnickog Albanca iz Djakovice ili Prizrena, a drzava ima obavezu da mu otvori biracko mesto za te izbore u Djakovici ili Prizrenu. Da li taj Albanac hoće ili neće da glasa to je njegovo licno pravo", kaže Aleksandar Simić, sudija Saveznog ustavnog suda koji je kao član srpske delegacije 2001. godine radio na izradi amandmana na Ustavni okvir za privremenu samoupravu na Kosovu.

"Ovo pravo onih koji žive na Kosovu i Metohiji nije sporno ni sa stanovista Rezolucije UN 1244."

Ukoliko RIK ne uspe da sprovede izbore na celoj teritoriji Srbije on krši Ustav i samim tim u pitanje dovodi legitimnost izbora. Teoretski moguće je da će se jedan od 900 000 Albanaca zaliti, ukoliko nije imao gde da glasa, što povlači pitanje ispravnosti izbora. "To bi bila bitna povreda izbornog postupka, koji je u tom slučaju po zakonu o izboru, nelegalan i protivustavan", kaže Simić. Pogresna je pretpostavka da UNMIK, odnosno OEBS imaju obavezu da sa vlastima u Beogradu, odnosno SRJ, saradjuju u toku izbora. Zaključak sledi iz do sada ucinjenog, odnosno neucinjenog.

Cudno objasnjenje

"S obzirom da su godinama, odnosno decenijama Albanci na Kosovu i Metohiji bojkotovali drzavne institucije, kao poslednji relevantan popis smatra se onaj iz 1961. godine i praktično od tada Albanci nisu prijavljivali umrle i još bitnije rodjene. Ti ljudi jesu drzavljanin SRJ, ali nisu registrovani", kaže Marko Blagojević dodajući da je OEBS, odnosno UNMIK odbio da vlastima u Beogradu stavi na uvid biracke spiskove koji su radjeni za lokalne izbore i parlamentarne izbore na Kosovu i Metohiji: "pod objasnjenjem da bi se narušila privatnost nisu hteli da podele informacije o Srbima koji žive na Kosovu. To je samo jedno od mnoštva cudnih objasnjenja UNMIK-a".

Iako na Kosovu i Metohiji živi gotovo jedna sedmina ukupnog glasackog tela Srbije čini se da odluku Republičke izborne komisije neće diktirati slovo zakona već bezbednosni problemi i raspoloženje, pre svega vodećih albanskih politicara. Ne pretpostavlja se da bi ijedan Albanac podneo kandidaturu za predsednika Srbije, ili da bi mogao da glasa za recimo dr Vojislava Seselja, predsednika Srpske radikalne stranke, već se u potpunosti odbacuje mogućnost da do izbora na Kosovu uopšte dodje 29. septembra.

Lidija Kujundzic

UTVRDITI BIRACKO TELO

Sa Republickom izbornom komisijom, koju je imenovala Djindjiceva krnja Skupština i u kojoj su se našli uglavnom anonimni pravnici DS-a, izborna kradja je ostala lako izvodiva opcija, ponavlja Antonic dodajući: "Milosević je napravio sjajan sistem za one koji imaju vlast. Zakonska resenja nasledjena iz doba Milosevića daju velika diskreciona prava izbornim komisijama da odredjuju koliko je biracko telo. Treba se podsetiti saveznih predsednickih izbora 2000. godine kada je Savezna izborna komisija smanjila biracko telo, u nekoliko navrata, čak i posle izbora. Na kraju je biracko telo

bilo manje za 989 732 biraca, prakticno su izbacili celo Kosovo gde mnoga biracka mesta nisu ni bila otvorena. Ta mogucnost je i dalje aktuelna i isto to sada moze uraditi i Republicka izborna komisija. RIK bi morao pre izbora da objavi tacno koliko je izborno telo i da se pobrine da se ono bitno ne smanjuje ili povecava nakon objavljivanja izbora. Demokratizacija naseg drustva je proces na kraju kojeg, voleo bih tako da verujem, mozemo imati potpuno slobodne i postene izbore. Dilema ucestovati ili ne na izborima koji su zasnovani na brojnim krsenjima demokratske procedure - postojala je i u vreme saveznih predsednickih izbora 2000. godine, narocito posle promena Ustava u julu iste godine. Medjutim, pokazalo se da je to ucesce ipak omogucilo dalju demokratizaciju. Zato mi se cini da bez obzira na sve manjkavosti ovih predsednickih izbora, ukoliko ne bude velike izborne kradje i manipulacija birackim telom, onda su to izbori koji ce doprineti daljoj demokratizaciji ili joj bar ostaviti otvorena vrata.

Slobodan Antonic

Ministar pravde Vladan Batic najavio

I HARADINAJ U HAGU DO OKTOBRA

BEOGRAD (**FoNet**) - Nedavno podignuta optuznica na Kosovu i Metohiji protiv Ramusa Haradinaja, svojevremeno jednog od komandanata OVK, samo je medjufaza do njegovog izvodjenja pred Haski tribunal, izjavio je juce republicki ministar pravde Vladan Batic.

On nije zeleo da otkrije izvor podataka, ali je prezicirao da ce se Hajradinaj naci u Hagu veoma brzo, za dva-tri meseca. "Jos pre nekoliko meseci najavio sam da ce tribunal u Hagu optuziti Hajradinaja. To potkrepljuje i dokumentacija koju smo protiv njega prikupili. Optuzenje na Kosovu i Metohiji je vrsta pripreme tamosnje javnosti za sledeci sudski postupak protiv njega", kazao je Batic.

BACENA BOMBA NA SRPSKU KUCU KOD GNJILANA

20. avgust - Sinoc posle 21 casa u multietnickom selu Cernici kod Gnjilana, bacena je bomba na kucu ciji je vlasnik Ivko Stojanovic. Bomba je eksplodirala ispred zgrade. Niko od clanova porodice Stojanovic sa troje maloletne dece nije povredjen. Jedino je pozlilo vlasnikovoj supruzi Vesni i to zbog straha, ali se njeno stanje nakon lekarske intervencije stabilizovalo. Ona je bila prestrasena za zivot svoje dece, jer je desetak minuta pre eksplozije bombe kuca bila kamenovana u dva maha, tako da se ona sa decom zabarikadirala unutra, u ocekivanju daljeg napada. NJen suprug je bio odsutan, a nalazio se u zapadnom srpskom delu sela. UNMIK policija i Kfor su, u potrazi za izvrsiocima ovog napada, sinoc blokirali selo i tek prepodne su dozvolili ulazak ili izlazak iz ovog mesta, uz detaljnu kontrolu. Inace, clanovi porodica Stojanovic su jedini Srbi koji jos zive u istocnom delu ovog sela, kod seoske skole, odakle je pre godinu i po dana proterano 17 srpskih porodica, cije su kuce poharane i ispraznjene, a pet kuca je spaljeno.

KFOR SPRECIO KIDNAPOVANJE

20. avgust - Pripadnici medjunarodnih mirovnih snaga juce su osujetili grupu Albanaca u pokusaju da kidnapuju Mladena Karadzica, starca koji je cuvao goveda u ataru Lapljeg Sela nadomak Ajvalije. NJega je napala veca grupa albanskih mladica. Posto je starac zapomagao, a u tom trenutku je naisla patrola Kfora, kidnaperi su pobegli u sumu, prema susednom selu Ajvaliji.

ALBANSI SE NE MIRE SA HAPSENJIMA

GLAS JAVNOSTI, 20. avgust - Kosovu prete ozbiljni nemiri, a na pomolu su i zesci sukobi izmedju Albanaca i pripadnika Kfora i Unmik policije. Albanci se ne mire s cinjenicom da su u zatvoru oficiri KZK i pripadnici nekadasnje OVK, koji su uhapseni pod optuzbama za razna krivicna dela. Portparol Kfora Dru Anderson kaze da su uhapsene osobe za koje se sumnja da su pripadnici ekstremistickih grupa i koje su predstavljale direktnu opasnost za mir i bezbednost u regionu. Protesti su najavljeni u Podujevu, Glogovcu, Peci, Decanima i Prizrenu.

Medjunarodna policija odobrila je proteste u Podujevu i Glogovcu i pozvala ucesnike da se pridrzavaju zakona. Portparol Unmika Suzan Manuel kaze da je jedno od osnovnih prava gradjana da protestuju na miran i demokratski nacin.

Istovremeno, premijer Kosova Bajram Redzeqi zakazao je vanrednu sednicu Vlade, a trazio je i razgovor s komandantom Kfora generalom Marselom Valentinom.

Hapsenja bivskih komandanata KZK i zvanicno raspustene OVK, medju kojima je najznacajniji Rustem Mustafa, poznatiji kao komandant Remi, izazvalo je pobunu Albanaca.

Jer, komandant Remi je za zivota postao legendarni heroj za podrucje Laba, odnosno Podujeva, nadaleko cuven po zlocinima nad Srbima. Mustafa je jedan od cetvorice vodećih komandanata OVK, slavan medju sunarodnicima koliko i Hasim Taci, Ramus Haradinaj i Agim Ceku.

Kfor u protekle tri godine nije uspeo da razoruza zvanicno raspustenu OVK. Prema nekim procenama, albanski civili poseduju vise od 50.000 komada streljackog oruzja, nabavljenog ilegalnim kanalima, sto predstavlja opasnost po bezbednost. Osim toga, pripadnici OVK samo su promenili uniforme i presli u KZK i KPS.

VANREDNA SEDNICA VLADE KOSMETA

POLITIKA, BETA, 19. avgust - Vlada Kosmeta ocenila je danas da su hapsenja bivskih pripadnika Oslobodilacke vojske Kosova, koja su izvrsili pripadnici policije Misije UN na Kosmetu i u Kfora, "stetna" za politicke procese i demokratski poredak u juznoj srpskoj pokrajini i da imaju za cilj "kriminalizaciju oslobodilacke borbe naroda Kosmeta i OVK".

U deklaraciji usvojenoj nakon danasnje vanredne sednice ocenjuje se da su optuznice protiv bivskih visokih oficira OVK i Kosovskog zastitnog korpusa podignute na osnovu "srpskih zakona" i na osnovu "spekulacija unutar i van Kosova", te

da su stoga neprihvatljive.

Pokrajinska vlada navodi da je hapsenjima prekoracena Rezolucija 1244 Saveta bezbednosti UN, jer su hapsenja po optuznicama iz 1998. i 1999. godine u nadleznosti Medjunarodnog suda za ratne zlocine u Hagu, a ne UNMIK-a, i da su, s obzirom na to, uhapsene osobe "politicki zatvorenici" i "taoci politickog procesa na Kosovu".

Kosmetska vlada trazi prekid "kampanje hapsenja" i ubrzavanje sudskih procesa protiv uhapsenih i da, "usled nedostatka dokaza", oni odmah budu pusteni na slobodu.

Redzepe je novinarima nakon sednice kabineta rekao da vlada Kosmeta smatra da policija UN nema razumevanja za proteste gradjana i optuzio UNMIK za preteranu upotrebu sile. Istovremeno, vlada je apelovala na gradjane i policiju da pokazu vise razumevanja i uzdrze se od sukoba.

"SLOBODNA" SETNJA PRISTINOM

20. avgust - Nista u Pristini nije kao pre tri godine. Zgrade su prepoznatljive, kafane takodje, osim sto su nazivi drugi, ali grad nema ono sto je imao. Dusu. Nema ni ruza ispred Doma stampe, niti onih lipa u glavnoj ulici, koja sada nosi ime Majke Tereze, i kod Cetiri stuba ispod kojih su se okupljala drustva, ali ni Srba koji su sa starim komsijama, uglavnom Turcima, posle jutarnje kafe, ili caja u kasnim popodnevnim satima, setali korzoom. Pod budnim okom Kfora Danasnji Srbi, njih oko 300, zive u zgradi JU programa, u Univerzitetskom naselju, u nekoliko stanova kod SUP - a, Starackom domu. Pop Miroslav kaze da ljudi veoma tesko zive, povremeno im se pruzi prilika da se sretnu, popricaju, a on iz crkve Sveti Nikola izlazi u pratnji Kfora.

Srbi u Pristini zive pod budnim okom Kfora. I krecu se uz njihovu pratnju. "Eskort", odnosno vojna pratnja za kretanje, je rec koju Srbi najcesce upotrebljavaju i sto traze od Kfora.

U zgradi JU programa tisina. Ulazi su zakljucani, a ispred jednog od njih vojnik Kfora i dzakovi s peskom. Leto je pa su roditelji, uz pratnju Kfora, otisli iz Pristine da onih dvadesetak decaka i devojcica, koje u skolu u Laplje Selo odvoze grcki vojnici. Improvizovano kosarkasko igraliste ispred zgrade nije namenjeno srpskoj deci koja sa svojih prozora posmatraju veliku sliku Hasima Tacija.

U ovoj zgradi, u kojoj zivi oko 170 Srba, nalazi se i improvizovana ambulanta. Dva puta nedeljno iz Kosova Polja, takodje u pratnji Kfora, dolazi doktorka Slavica Cankovic. Srbi mogu i do jedne prodavnice, smestene u istoj zgradi. Da prosetaju ulicama ne usudjuju se ni posle tri godine. Ulicama Pristine sada setaju neki drugi ljudi, dosli iz Albanije, Makedonije, sa juga Srbije. setaju Amerikanci, Britanci, Nemci, Francuzi, Arapi. Belci, crnci, muslimani, katolici. Cuju se razni jezici. Samo Srba nema i jedino se ne govori srpski, osim u nekoliko minuta programa na Unmikovoj TV.

Pogled s terase

- Slobodno prosetajte ulicama Pristine i uverite se da se stanje promenilo u odnosu na ono od pre tri godine. Sada se na ulicama Pristine cuje i srpski jezik - uverava nas nas domacin, sef Unmika Mihael Stajner. Posto smo od Kfora dobili novinarske propusnice, u drustvu starog znanca, inace zaposlenog u Unmiku, Srdjana, krecemo ulicama Pristine. Kfor nam ne daje pratnju, ali nas upozoravaju da, ipak, sklonimo propusnice da neko ne bi procitao imena, da u prodavnicama, ako bas moramo da udjemo, govorimo engleski a ne srpski, osim u onoj u zgradi JU programa, a na ulici tiho i kada nema nikoga u nasoj blizini. Nikad se ne zna.

S terase Doma pruza se lep pogled na Dom stampe, Sportsko rekreativni centar "Boro i Ramiz", zgradu SUP-a srusenu za vreme bombardovanja, stadion, srpsko groblje, koje takodje nisu postedele NATO bombe, naselje Dragodan s luksuznim vilama koji nisu pripadale Srbima. Oni su ziveli u stanovima i, uglavnom, skromnim kucama u centru grada. Nije tesko uociti da ima puno novih zgrada, a da one srusene u bombardovanju nisu popravljene. Glumeci strance dva i po sata setali smo pristinskim ulicama. Na kolovozima neopisiva guzva. Vozila se jedva probijaju. Vozi se u jednom smeru, u tri kolone u dve trake. Trotoari su, takodje, prepuni ljudi, ali i brojnih improvizovanih tezgi na kojima se prodaju knjige, cigarete, kompakt diskovi.

- Ovo je jedini nacin da dodjemo do prihoda - kaze jedan od prodavaca, ne skrivajuci ljutnju na opstinske oce koje poredi sa prethodnim, srpskim rukovodstvom.

Grad se, uocljivo je na svakom koraku, suocava s komunalnim problemima. Nestasice struje su svakodnevnne, a i slavine presusuju, pa je Unmik pribegao sankcijama zbog rasipnickog koriscenja vode.

- Unmikova vlast nas, kao nekada srpska, kaznjava zbog zalivanja basti i pranja ulica. Za upotrebu creva i rashladjivanje placamo kaznu od 50 evra - zali se vlasnik jedne kafane, koji priznaje da je neplacanje racuna normalna stvar.

Prica je stara. Pristina godinama ima problem nedostatka vode jer je rezervoar na Batlavi izgradjen da opsluzuje 250.000 stanovnika. Broj stanovnika Pristine se posle 1999. godine udvostrucio. Prenaseljenost je sledeci problem, kao i urbani kaos. Resava se nadgradnjom jednog do dva sprata na vec postojece zgrade, dovršenjem stanova cija je gradnja stala pred rat, ili izgradnjom novih kuca, uglavnom bez gradjevsinske dozvole. Jedino se spomenici grade s dozvolom. U centru su dva - Skenderbegu, kod Robne kuce, i borcu OVK, preko puta hotela "Grand". Ispred Filozofskog fakulteta uskoro ce poceti gradnja treceg - porodici Adema Jasarija. Da su pripadnici Kosovske policijske sluzbe preobuceni teroristi OVK uverila se i ekipa "Glasa" kada ju je na ulici, prilikom fotografisanja restorana "Rugova" proslog petka oko 16 casova zaustavila patrola Kosovske policijske sluzbe radi legitimisanja. Na koricama sveske u kojoj su policajci upisali podatke krupnim slovima pisalo je "UCK". Ekipa nije imala neprijatnosti zbog cinjenice da je posedovala legitimacije Kfora, na kojima pise da su osobe akreditovane kod NATO i da svi treba da im izadju u susret prilikom obavljanja duznosti.

BUDUCNOST KOSOVA TRECI ELEMENT!

Pise: Ines SABALIC (IWPR)

U EVROPSKIM krugovima trazi se trajno resenje za Kosovo, koje je sada medjunarodni protektorat, ali za sada niko o

to me ne zeli da javno govori. Diplomata zemlje clanice EU, aktivno angazovan na Balkanu, koji je zeleo da ostane anoniman, izjavio je da "Kosovo moze biti drzava, ali ne na isti nacin kao, na primer, Hrvatska."

Dodao je da diplomate aktivno razmisljaju o mogucnosti da model drzavne zajednice koji se sada uspostavlja za Srbiju i Crnu Goru, pod budnim okom Evropske unije, bude prosiren tako da obuhvati i Kosovo kao treci element. Tako bi Kosovo ostalo "izvan" Srbije i ne bi bilo pod vlascu Beograda, ali bi i dalje bilo povezano sa Srbijom i Crnom Gorom. Stav da bi pitanje potpune nezavisnosti trebalo odgoditi na neodredjeno vreme odneo je prevagu u EU krugovima nakon tri godine sukobljavanja misljenja o buducnosti ove pokrajine i jedne decenije sukoba izmedju kosovskih Albanaca i srpskih vlasti. Kosovo je fakticki postalo protektorat Ujedinjenih nacija, opisan u Rezoluciji 1244 kao deo SR Jugoslavije, ali "neresenog konacnog statusa."

Ambivalentost u pogledu finalnog statusa, dovela je do velike debate u medjunarodnoj zajednici oko najboljeg resenja za Kosovo. Od tada su se mogli cuti razni predlozi o konacnom resenju statusa Kosova. Jedna struja jos uvek zagovara nezavisnost, smatrajuci da se raspad Jugoslavije mora dovesti do kraja, pre nego sto se, eventualno, preduzme bilo kakav novi tip integracija, a na kraju i integracija u EU.

Najpoznatiji zagovornici tog stava su Medjunarodna krizna grupa i tzv. Goldstonova komisija, koja je u oktobru 2000. istupila s konceptom "odložene nezavisnosti". Tacnije, prvi glavni tuzitelj Haskog tribunala za ratne zlocine Ricard Goldston i skupina nezavisnih eksperata i intelektualaca tvrdili su da bi se regija stabilizirala kad bi se svima jasno dalo na znanje da ce Kosovo, kad ispuni odredjene uslove, biti nezavisno.

Americki politicki stav je vise naginjao ovom konceptu, kako u bivsoj, tako i u sadasnjoj administraciji, ali je transatlantskim dogovorom, potvrđenim na EU-USA samitu u maju u Vasingtonu, Balkan ionako prepusten Evropi. To ne znaci da Amerikanci, uzimajuci u obzir njihov vojni angazman na Kosovu, nemaju interesovanje za ovu provinciju, ali je Evropi prepusteno da potpuno vodi Balkan.

Druga politicka opcija, koja je sada olicena u zvanicnim stavovima EU, smatrala je da se mora staviti tacka na dalju fragmentaciju Balkana, sto bi moglo uslediti ako Kosovo postane nezavisno.

Da ce ova opcija prevladati u medjunarodnoj politici postalo je jasno kada je Evropa dala crveno svetlo za nezavisnost Crne Gore i prakticno je naterala da u martu potpise Beogradski sporazum sa kojim se obavezuje da ostane u zajednici sa Srbijom.

Regionalni problem

Protivnici dalje fragmentacije, a to su velike zemlje clanice EU i zajednicke EU institucije, smatraju da bi nezavisnost Kosova znacila podsticaj ostalim dezintegrativnim snagama: da bi doslo do podela u Makedoniji, gde u zapadnom delu zive pretežno Albanci, i gde je pre godinu dana doslo do oruzanog konflikta; da bi doslo do raspada Bosne i Hercegovine, jer bi Republika Srpska, u slucaju priznavanja nezavisnosti Kosova, smatrala prirodno da se pridruzi Srbiji, a nakon nje, u Bosni i Hercegovini ne bi ostali ni bosanski Hrvati ciji je pokret za prisajedinjenje Hrvatskoj i dalje prisutan.

Ova struja predvidela je da bi nezavisnost Kosova mogla nepovoljno uticati i na procese u Albaniji, Bugarskoj, a mozda i Grckoj, te da bi opet zapocela "spirala nasilja" na Balkanu. Takav moguci rasplet odvratio je Evropsku uniju od ideje nezavisnosti, jer se Balkan jos uvek prvenstveno vidi kao tezak bezbednosni problem i nestabilna situacija koja lako prelazi u haos. Bezbednosno pitanje u Evropu smatra se prioriternim i sa tim se niko ne zeli igrati.

Zato je pre godinu dana odbacena ideja da se napravi velika regionalna konferencija za Balkan. Ideju da se na toj konferenciji napravi konacan balkanski dogovor oko granica zastupale su neke zemlje clanice EU, izmedju ostalih Nemacka, Svedska, Grcka, Italija, kao i Rusija, ali i Karl Bildt, visoki predstavnik UN za Balkan.

"Neka se dogovore sto god zele, ali neka se poslije toga pridrzavaju dogovorenog", rekao je ovom novinaru jedan nemacki diplomata, koji je tada zeleo da ostane anoniman. Objasnio je kako postoji "veliki zamor medjunarodne zajednice stalnim natezanjem oko granica".

Ali, najvazniji akteri u politici EU, evropski komesar za medjunarodne odnose, Kris Paten, i sef za zajednicku evropsku i spoljnu politiku i sigurnost, Havijar Solana, strahovali su od ishoda takve konferencije i ugrozavanja tek postignute stabilnosti. U briselskim krugovima moglo se cuti, mada nikada javno, da bi Srbija u slucaju gubitka Kosova trazila da bude kompenzirana Republikom Srpskom.

Tako je ideja odbacena u strahu od "fragmentacije" i "otvaranja Pandorine kutije", kako su to nizom prilika nazivali glavni evropski stratezi za Balkan, Solana i Paten. Oni su kao glavnu strategiju uspeli namentuti nesto sasvim drugo: Stabilizacijski i asocijacijski proces, SAP.

Rec je o tipiziranom procesu reformi kroz koje treba da prodju sve balkanske drzave, kako bi eventualno jednom pocele pregovore o punopravnom prisajedinjenju Evropi. Osim toga, EU ne vidi ni druge argumente koji bi isli u prilog Kosova kao suverene drzave.

Cementirana nepromenljivost

Na mnogim nezvanicnim brifinzima u Briselu moze se cuti da se nema dovoljno poverenja u kosovske unutarnje demokratske procese. Politicke institucije, ekonomija i civilno drustvo su nerazvijeni, a opste je uverenje da bi se s nezavisnim Kosovom situacija oko organizovanog kriminala, sto EU vrlo aktivnom politikom nastoji suzbiti na Balkanu, pogorsala. Jedan visoki diplomata zemlje clanice izjavio je za INJPR: "Sto bi se dobilo nezavisnim Kosovom? To bi bila drzava po modelu africkih iz doba kolonijalizma - granice bi postojale, ali iznutra ne bi bilo onoga sto cini drzavu, dakle institucija. Ko nam garantuje da bi takva drzava zaustavila organizovani kriminal, ako on raste upravo tamo gde su institucije nerazvijene".

Kao simbol kosovske nezrelosti i nespremnosti za nezavisnost navodi se odnos vecine prema manjinskim Srbima. Direktor balkanskog programa Medjunarodne krizne grupe, organizacije bazirane u Briselu, Nikolas Vajt, izjavio je za INJPR: "Kosovo se tretmanom Srba diskvalifikovalo za nezavisnost". Vajt, ipak, veruje da ce Kosovo jednom biti nezavisno, ali da to nece dobiti ni od Solane, ni od bilo kog drugog politickog faktora, vec kroz pregovore sa Beogradom,

po modelu Kolinskih londonskih pregovora 1921. o nezavisnosti Irske. Da bi se presekla svaka dalja nagadjanja oko eventualnih menjanja granica, Ministarsko vece EU je u martu u Luksemburgu usvojilo zakljucke kojima se ta politika za zapadni Balkan cementira.

U tom trenutku je Havijer Solana vec imao pristanak Srbije i Crne Gore pa su istaknuta dva principa koja su obavezujuca za cijelu regiju. To su apsolutna suradnja s Haskim tribunalom za ratne zlocine u bivsoj Jugoslaviji i apsolutno postovanje Dejtonskog sporazuma za Bosnu. Potvrđena je nepromenljivost bosnaskih granica, sto je bila poruka da treba zaboraviti na odlazak Republike Srpske, a samim tim, po sistemu spojenih sudova, nema odlaska ni Kosova.

Sta sada dalje?

Iako ce se nova srpsko-crnogorska zajednica osnovati za skoro mesec dana, u Briselu zapravo nema jasnog modela kako ce u toj drzavi figurirati Kosovo. Ipak se veruje da nova zajednica ostavlja dovoljno prostora evropskim politicarima da ispitaju teren kako je to najlakse realizovati.

Beogradski sporazum predvidja da nova drzavna zajednica preuzme obaveze Jugoslavije u pogledu rezolucije UN 1244, kojom se, inace, regulise položaj Kosova. Takodje, u slucaju da Crna Gora posle tri godine odluci da napusti zajednicki aranzman, a takva mogucnost je ostavljena, medjunarodni dokumenti koji se odnose na SR Jugoslaviju, posebno na Rezoluciju Saveta bezbednosti UN 1244, odnosili bi se i bili zajednicki preneti na Srbiju kao naslednika. Ako se nova zajednica odrzi, a u nju se ugura i Kosovo, situacija bi se smatrala stabilizovanom i troclana drzava bi zajednicki, kroz reforme, napredovala prema clanstvu u Uniji. Tesko je, otuda, predvideti da bi u evropskom inetresu bilo da Crna Gora raskine dogovor, sto bi ponovo dovelo do nemira i destabilizacije regije.

Ostaje jos problem kosovskog potpisa na Ugovor o stabilizaciji i asocijaciji, SAA, koji je ugovorni odnos izmedju EU i zemlje sa Balkana koja zeli jednom da pristupi Evropi, sto je sada politicki prioritet i Srbije i Crne Gore, i koji ce biti potpisan, kako se ocekuje, za godinu dana.

Jos niko, ni u Briselu, ni u Beogradu, ni Podgorici, na zna u kakvom ce odnosu biti trenutni protektorat Kosova prema tom ugovoru. Da li ce priblizavanje Kosova Evropi ici na paralelnom koloseku sa Srbijom i Crnom Gorom, to jest, da li ce se izgradnja institucija i evropeizacija voditi samo kroz postojeci medjunarodni protektorat, ili ce se ipak to uraditi kroz tek nastajucu zajednicu Srbije i Crne Gore.

Sve do Beogradskog sporazuma, nezavisnost Kosova cinila se samo kao pitanje vremena. Sada se ova nastajuca federacija Srbije i Crne Gore vidi kao sigurnosni mehanizam u sklopu evropskog menadzmenta krize, kojom se nastoji da se Kosovo i druge zemlje i teritorije u regiji zadrze u svojim sadasnjim granicama.

NOVA SVETLOST, Kragujevac

STAJNER SA SRPSKIM POV RATNICIMA

20. avgust - Danas je prvi zamenik specijalnog predstavnika generalnog sekretara UN Mihaela stajnera gospodin carls Bajsou posetio opstine Klina i Istok, kao i dve manje srpske oaze, u koje se vratio jedan broj raseljenih Srba sa Kosova i Metohije. Bajsou je iskoristio ovu priliku da predstavi gospodju Pegi Hiks, novog direktora UNMIK kancelarije za povratnike. Medju clanovima ove delegacije bio je i general Volter L' Vale, komandant zapadnog sektora.

- U proslosti nije bilo velikog uspeha u otkrivanju sudbine pojedinca - kazao je Bajsou i dodao da je medjunarodna zajednica tome sada dala mnogo veci znacaj i prioritet. On je pomenuo reorganizaciju UNMIK-ove jedinice za nestala lica, rad objekata u selima u Orahovcu i odredbe o izdavanju umrlica koje su prethodno medjunarodni islednici izdali porodicama zrtava. Sto se tice tvrdnji predsednika Skupstine opstine Klina Ramona Manija da u zatvorima u Srbiji jos ima Albanaca, gospodin Bajsou je u njegovom prisustvu rekao:

- Ne verujem da su ove informacije pouzdane. Neki kriminalni elementi nastoje da iskoriste zabrinutost porodica i finansijski ih eksploatisu lazanim glasinama. Ako dobijemo pouzdane informacije ispitacemo ih bez ustezanja - odgovorio je gospodin Bajsou.

U razgovoru sa liderima svih nacionalnih zajednica Bajsou je naglasio vaznost zajednickog rada na uspostavljanju pravnog sistema u koji svi mogu da imaju poverenja. "Tragicni dogadjaji koji su se ovde dogodili rezultat su nepostojanja vladavine zakona. Najveca sansa za buducnost je ako svi shvate potrebu za vladavinom zakona".

- Medjunarodna zajednica veliku vaznost je posvetila gonjenju onih koji su odgovorni, ali samo na osnovu vladavine zakona. Necemo pokretati postupak protiv jednog naroda vec protiv pojedinca, bez obzira na etnicko poreklo. Nedavno su pokrenute parnice protiv mnogih i nasi dokazi govore sami za sebe - rekao je Bajsou.

U Bicu, mesto u ataru opstine Klina, u poslednje tri nedelje vratilo se 24 kosovskih Srba da obnove svoje unistene kuće. Bajsou je sa Manijem posetio ove povratnike i obecao im veliku pomoc u njihovom nastojanju da se vrate i nastave zivot na Kosovu i Metohiji. Tom prilikom gospodin Bajsou je naglasio da "pored fizicke infrastrukture stanovnici moraju da obnove i psihicku infrastrukturu, koja je unistena kao i ove kuće". Posle Bice, Bajsou je sa saradnicima posetio mesto Osojane, u opštini Istok.

Osojane je unisteno selo u kojem je pre godinu dana pocela rekonstrukcija kuća, a do sada se vratilo oko 250 stanovnika kosovskih Srba, ukljucujuci i 40 ucenika. Oko 60 stanovnika jos zivi u kontejnerima, ocekujući stambenu izgradnju.

Tekuci prioriteti su, pored kuća, crkva i srednja skola, objasnio je Bajsou u razgovoru sa predstavnicima ove srpske zajednice gospodin Gojko djuric, kao i obezbedjivanje posla za mlade ljude i, naravno, sloboda kretanja.

Gospodja Hiks se zalaze kod lidera svih zajednica, apostrofirajucl Albance, da obezbede i podrze povratak proteranih Srba, Roma i Turaka sa Kosova i Metohije.

Na kraju ova delegacija se sastala i sa predsednikom opstine Istok Fadiljem Feratijem i, kako je u saopštenju za javnost istaknuto, razgovaralo se o povratku i revitalizaciji metohijskih sela, sa posebnim osvrtom na dodatno ulaganje, kako bi se sve manjinske zajednice, koje su nekada ovde zivele, vratile u svoje domove.

ZASTITA SPC NA KOSMETU

20. avgust - Generalni sekretar Svetskog saveta crkava dr Konrad Rajzer i Generalni sekretar Konferencije evropskih crkava dr Kejt Klements uputili su u ime svoje dve organizacije 16. avgusta pisma Patrijarhu Pavlu i sefu Unmika Mihaelu Stajneru u kojem su izrazili ozbiljnu zabrinutost "zbog nastavljenog nasilja sa kojim se u poslednje vreme suocavaju clanovi SPC i njeno kulturno i duhovno nasledje na Kosovu".

Porast napada na crkve i svetinje SPC Rajzer i Klements vide kao "skandalozan pokazatelj ekstremizma i nestabilnosti" u regionu. Najostrije osudjujuci ova nedela, generalni sekretari SSC i KEC su sa zaljenjem primetili da medjunarodna zastita manjinskih zajednica, a posebno srpske zajednice na Kosovu i Metohiji, nije adekvatna.

Najvisi predstavnici SSC i KEC uveravaju Patrijarha Pavla da ce nastaviti da rade sa SPC i drugim zajednicama na unapredjenju dijaloga u cilju izgradnje mira u regionu i da ce se posebno truditi u podizanju svesti o teskoj situaciji u kojoj se nalazi SPC i srpski narod na Kosovu i Metohiji apelujuci kod relevantnih medjunarodnih zvanicnika kako bi se obezbedile garancije za miran zivot svih stanovnika Kosova i Metohije i zastitu njihovog kulturnog i duhovnog nasledja.

BRZE DO SUDBINE NESTALIH

18. avgust - Nakon decenije oruzanih sukoba na teritoriji bivse Jugoslavije, jos nije poznata sudbina blizu 25.000 ljudi. U subotu je na podrucju Kosova otkriveno oko 40 novih grobnih mesta, saopsteno je posle redovnog sastanka zaposlenih u sluzbi trazanja. Radi se o individualnim grobnicama koje tek treba da budu ekshumirane. U vezi sa ekshumacijama na Kosovu, Medjunarodni komitet Crvenog krsta priprema obimnu foto dokumentaciju koja ce u vidu knjige Licnih predmeta pomoci pri identifikaciji. Da bi se sto pre rasvetlila sudbina nestalih, MKCK je angazovan i na prikupljanju antemortem-predsmrtnih podataka, kojih do sada u evidenciji ima 900.

MKCK na prostoru SRJ radi i na slucajevima u vezi sa konfliktom u Republici Hrvatskoj gde je 2.670 nestalih, Kosovo 3.709 i Bosne 18.015. Pocetkom godine vise od 500 clanova porodica iz Srbije i Crne Gore je prevezeno do Rudara (granica sa Kosovom) radi identifikacije odece i licnih predmeta pronadjenih na oko 350 ekshumiranih tela.
